

บทที่ ๖

หน้าที่ของมัลลิก

แบบสอบถามในหมวดที่ ๒ เรื่องหน้าที่ของมัลลิกประกอบด้วยคำถาม ๒๒ ข้อ แบ่งเป็นคำถามต่างๆ คือคำถามศาสนา คำถามการศึกษา คำถามสังคม คำถามเศรษฐกิจและคำถามการเมือง ซึ่งใช้สอบถามอิหม่าม คอเต็บ หรือผู้ทำหน้าที่แทนคอเต็บ เพื่อนำข้อมูลนี้ไปพิสูจน์สมมุติฐาน ๒ ประการ คือ

๑. มัลลิกในเมืองกับในชนบททำหน้าที่ทางศาสนา การศึกษา สังคม เศรษฐกิจและการเมือง แตกต่างกันทั้งในด้านเนื้อหาและปริมาณ

๒. ความแตกต่างในการทำหน้าที่ของมัลลิกในด้านต่างๆ ขึ้นอยู่กับวัย ฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับความรู้ทางศาสนาและสามัญของอิหม่าม

ข้อมูลที่ได้จากมัลลิกซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง ๑๐ แห่ง ประชากร ๓๒๐ คน สรุปได้ดังต่อไปนี้

๑. กลุ่มมัลลิกในชนบททำหน้าที่มากกว่ากลุ่มมัลลิกในเมือง

๒. กลุ่มมัลลิกในชนบททำหน้าที่แตกต่างกันมากกว่ากลุ่มมัลลิกในเมือง

๓. กลุ่มมัลลิกทั้งหมด คือทั้งในเมืองและในชนบท หน้าที่ที่มีมัลลิกมีบทบาทมากที่สุดคือด้านศาสนา และน้อยที่สุดคือด้านเศรษฐกิจ

๔. กลุ่มมัลลิกในเมืองและในชนบททำหน้าที่ด้านต่างๆ ในด้านเนื้อหาแตกต่างกันน้อยจนไม่มีนัยสำคัญ โดยกลุ่มมัลลิกในเมืองทำหน้าที่ด้านศาสนาและสังคมมากกว่ากลุ่มมัลลิกในชนบท ส่วนกลุ่มมัลลิกในชนบททำหน้าที่ด้านการศึกษา เศรษฐกิจและการเมืองมากกว่ากลุ่มมัลลิกในเมือง

๕. กลุ่มมัลลิกในเมืองและในชนบททำหน้าที่ด้านต่างๆ ในด้านปริมาณแตกต่างกันน้อยจนไม่มีนัยสำคัญ เช่น เดียวกัน ยกเว้นด้านเศรษฐกิจเพียงด้านเดียวที่มีความแตกต่างกันมากจนมีนัยสำคัญโดยกลุ่มมัลลิกในชนบททำหน้าที่มากกว่ากลุ่มมัลลิกในเมือง ซึ่งมีนัยสำคัญที่ $P < .05$ หรือมีความเชื่อมั่นไครอยลละ ๙๕

๖. ความแตกต่างกันในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษาทางศาสนาและทาง

สามัญของอิหามัม ไม่ทำให้การทำหน้าที่ต่างกันของมัสยิดแต่ละแห่งแตกต่างกันมาก ความแตกต่างกันพอมีอยู่บ้างเป็นจำนวนน้อย

๙. ประชากรจากกลุ่มตัวอย่างในชนบท มีความพอใจมากต่อหน้าที่ของมัสยิดมีจำนวนมากกว่าประชากรจากกลุ่มตัวอย่างมัสยิดในเมือง และกลับกันประชากรจากกลุ่มตัวอย่างในเมืองมีความไม่พอใจหน้าที่ของมัสยิดมีมากกว่าในชนบท ซึ่งความแตกต่างกันมีนัยสำคัญที่ $P < .05$ หรือมีความเชื่อมั่นได้ร้อยละ ๙๕

๑๐. ประชากรเพศหญิง มีความพอใจมากต่อหน้าที่ของมัสยิดมีจำนวนมากกว่าประชากรเพศชาย และกลับกันจำนวนเพศชายมีความไม่พอใจในหน้าที่ของมัสยิดสูงมากกว่าหญิง โดยที่ความแตกต่างกันมีนัยสำคัญที่ $P < .05$ หรือมีความเชื่อมั่นได้ร้อยละ ๙๕

๑๑. เมื่อมีปัญหาหรือเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนาที่ต้องการซักถามหรือปรึกษาหารือ ประชากรในเมืองส่วนใหญ่จะไปปรึกษาอิหม่าม แต่ประชากรในชนบทส่วนใหญ่จะไปปรึกษากฎการมัสยิด ซึ่งความแตกต่างกันมีนัยสำคัญที่ $P < .05$ หรือความเชื่อมั่นได้ร้อยละ ๙๕

๑๒. ประชากรจากกลุ่มตัวอย่างมัสยิดในเมือง ๕ แห่ง และประชากรจากกลุ่มตัวอย่างมัสยิดในชนบท ๕ แห่ง ต่างมีคะแนนรวมในการเคารพนับถืออิหม่ามมากที่สุดในหมู่บ้านสูงสุดเหมือนกัน เมื่อเทียบกับตำแหน่งอื่นๆ แต่หากนำคะแนนมาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทั้ง ๒ พบว่า คะแนนรวมของกลุ่มตัวอย่างในเมืองสูงกว่าของกลุ่มตัวอย่างในชนบท และหากเปรียบเทียบคะแนนที่ให้กับคณะกรรมการมัสยิด กลุ่มในชนบทจะมีจำนวนประชากรเคารพนับถือคณะกรรมการมัสยิดสูงกว่ากลุ่มในเมือง อนึ่ง หากแยกดูคะแนนของแต่ละมัสยิดภายในกลุ่มทั้ง ๒ พบว่าคะแนนความเคารพนับถืออิหม่ามของกลุ่มมัสยิดในเมืองไม่แตกต่างกันมากเหมือนของกลุ่มมัสยิดในชนบท

จากข้อสรุปดังกล่าวนี้ แสดงรายละเอียดได้ดังตารางต่อไปนี้ คือ

ตารางที่ ๓ แสดงคะแนนรวมและอัตราส่วนร้อยละ ในการทำหน้าที่ในค่าน้ำของค้ำของค้ำตัวอย่าง
ในเมือง

มัสยิด	คะแนน	ร้อยละ
๑. จักรพงษ์	๑๔	๔๑.๔๑
๒. ญามิอิลคือยริยะห์	๑๔	๔๑.๔๑
๓. มหานาค	๑๔	๔๖.๓๖
๔. ยะวา	๑๖	๓๒.๓๕
๕. อันซอริซุบนนะห์	๑๗	๓๖.๓๖
รวม	๕๕	๕๐.๐๐

จากคำถาม ๒๒ ข้อดังกล่าว มีคำตอบ ๒ ประเด็นคือ "มีหรือปฏิบัติ" กับ "ไม่มีหรือไม่ได้ปฏิบัติ" สำหรับคำตอบ "มี" ผู้ศึกษาให้คะแนนเท่ากับ "๑" และ "ไม่มี" เท่ากับ "๐" ซึ่งจากการทำหน้าที่ของมัสยิดในเมืองแต่ละแห่งของค้ำตัวอย่าง ได้คะแนนและคิดเป็นร้อยละ ดังปรากฏในตาราง มัสยิดที่ได้คะแนนสูงสุดหรือทำหน้าที่มากที่สุดตามแบบสอบถามคือมัสยิดมหานาค คือ ๑๔ คะแนน หรือร้อยละ ๔๖.๓๖ ส่วนมัสยิดที่ได้คะแนนน้อยที่สุดหรือทำหน้าที่น้อยที่สุดตามแบบสอบถามคือมัสยิดยะวาได้ ๑๖ คะแนน หรือร้อยละ ๓๒.๓๕ ซึ่งแตกต่างกันเพียงร้อยละ ๑๓.๖๑ ส่วนคะแนนรวมของค้ำตัวอย่างมัสยิดในเมือง รวมเป็น ๕๕ หรือร้อยละ ๕๐.๐๐ และค่าเฉลี่ย = ๑๑.๖ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การทำหน้าที่ของค้ำตัวอย่างมัสยิดในเมืองแต่ละแห่งมีความใกล้เคียงกัน และต่างจากค่าเฉลี่ยไม่มาก และการที่มีมัสยิดมหานาคทำหน้าที่มากกว่ามัสยิดอื่นๆ และการที่มีมัสยิดยะวาทำหน้าที่น้อยกว่ามัสยิดอื่นๆ ได้แสดงเหตุผลข้อเท็จจริงไว้แล้วในบทที่ ๕

ตารางที่ ๕ แสดงคะแนนรวมและอัตราส่วนร้อยละ ในการทำหน้าที่เนื้อหาของกลุ่มตัวอย่างมีสิทธิ
ในชนบท

มีสิทธิ	คะแนน	ร้อยละ
๑. อิสลามวัฒนา	๑๔	๖๘.๑๘
๒. อีตักกวา	๒๑	๘๕.๐๕
๓. ผดุงอิสลาม	๑๖	๗๖.๑๙
๔. อัลฮุกา	๒๐	๘๐.๘๑
๕. ณะฮุกอตุลอิสลาห์	๒๑	๘๕.๐๕
รวม	๙๓	๘๕.๐๕

มีสิทธิที่ได้คะแนนสูงสุดหรือทำหน้าที่มากที่สุดตามแบบสอบถามในกลุ่มตัวอย่างมีสิทธิในชนบท
คือมีสิทธิอีตักกวา (ฉะเชิงเทรา) และมีสิทธิณะฮุกอตุลอิสลาห์ (นนทบุรี) คือได้ ๒๑ คะแนน หรือ
ร้อยละ ๘๕.๐๕ ซึ่งแตกต่างจากมีสิทธิอิสลามวัฒนา (อยุธยา) ซึ่งได้ ๑๔ คะแนนหรือร้อยละ ๖๘.๑๘
อยู่ร้อยละ ๒๖.๒๖ โดยมีค่าเฉลี่ย = ๑๘.๖ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างมีสิทธิในชนบทแต่ละแห่ง จึงทำหน้าที่
แตกต่างกันมากกว่ากลุ่มตัวอย่างมีสิทธิในเมือง และต่างไปจากค่าเฉลี่ยสูงมากกว่าเช่นกัน ส่วนข้อมูล
รายละเอียดของการทำงานที่ของมีสิทธิต่างๆ ได้แสดงไว้แล้วในบทที่ ๕

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๕ แสดงผลจำนวนรวมและอัตราร้อยละการทำหน้าที่ของมัสยิดในเมืองและชนบท โดยจำแนกตามหน้าที่ด้านศาสนา การศึกษา สังคม เศรษฐกิจและการเมือง

หน้าที่ด้าน	จำนวนรวม	ร้อยละ
ศาสนา	๕๔	๔๐.๐๐
การศึกษา	๕๔	๑๖.๑๔
สังคม	๓๓	๘๒.๕
เศรษฐกิจ	๒๓	๑๖.๖๗
การเมือง	๑๗	๔๕.๐๐

จากตารางหากดูอัตราร้อยละของการทำหน้าที่ด้านต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จะเรียงลำดับตามความมากน้อยได้ดังต่อไปนี้คือ

ด้านศาสนาเป็นหน้าที่ที่มีมัสยิดทำมากที่สุด ในอัตราร้อยละ ๔๐.๐๐ ซึ่งสอดคล้องกับหลักความจริงโดยทั่วไปที่ศาสนสถานเป็นจุดศูนย์รวมของการประกอบศาสนกิจ

ด้านการเมืองเป็นหน้าที่รองลงไป ในอัตราร้อยละ ๔๕.๐๐ ซึ่งความจริงแล้วหน้าที่ด้านนี้ไม่ใช่กิจกรรมที่ขึ้นหน้าขึ้นตาของมัสยิดเหมือนด้านอื่นๆ แต่ที่มีอัตราร้อยละมีระดับสูงเป็นเพราะเป็นหมวดที่มีแบบสอบถามน้อยข้อที่สุด คือเพียง ๒ ข้อ และทั้ง ๒ ข้อ ก็มีใช่เป็นสาระที่ปฏิบัติสืบมาแต่สมัยท่านศาสนคัมภีร์ (คือลา) ฉะนั้นแม้ว่ามัสยิดส่วนใหญ่ในกลุ่มตัวอย่างจะทำหน้าที่ในด้านการเมืองตามแบบสอบถามอยู่จริง แต่ก็ไม่ใช่ด้วยความเต็มใจหรือความพอใจของอิหม่ามและสัปบุรุษส่วนใหญ่

ด้านสังคมและการศึกษา เป็นหน้าที่ที่มีมัสยิดทำรองมาเป็นอันดับที่ ๓ และ ๔ ทั้งนี้คงเป็นเพราะมีสถานอื่น ๆ ในสังคมรับภาระหน้าที่ต่างๆ ในทั้ง ๒ ด้านนี้ไปปฏิบัติ เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล ศาล ฯลฯ

ด้านเศรษฐกิจจึงเป็นอันดับสุดท้าย ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าในสมัยท่านศาสดา (คือลา) มัสยิดมีหน้าที่หรือบทบาททางด้านเศรษฐกิจมาก แต่ในสังคมไทยมุสลิม มัสยิดกลับมีหน้าที่ทางด้านเศรษฐกิจน้อย จากข้อมูลดังกล่าวหากเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มมัสยิดในเมืองกับในชนบท จะมีความแตกต่างกันคือ กลุ่มมัสยิดในเมืองทำหน้าที่ด้านนี้น้อยกว่ากลุ่มมัสยิดในชนบท

ตารางที่ ๖ แสดงความแตกต่างการทำหน้าที่ด้านต่างๆ ในด้านเนื้อหาของมัสยิดในเมืองเปรี๊ยะเทียบกับในชนบท

มัสยิด หน้าที่ด้าน	ในเมือง			ในชนบท			t
	n	\bar{x}	s.D	n	\bar{x}	s.D	
๑. ศาสนา	๕	๕.๘๐	๐.๕๕	๕	๕.๐๐	๐.๖๑	๒.๑๕
๒. การศึกษา	๕	๕.๘๐	๐.๕๕	๕	๖.๐๐	๑.๕๑	- ๑.๘๑
๓. สังคม	๕	๓.๖๐	๐.๕๕	๕	๓.๐๐	๐.๖๑	๑.๕๐
๔. เศรษฐกิจ	๕	๒.๐๐	๐.๐	๕	๒.๖๐	๐.๘๕	- ๑.๕๐
๕. การเมือง	๕	๑.๕๐	๐.๘๕	๕	๒.๐๐	๐.๐	- ๑.๕๐

จากการหาค่าทางสถิติ t -test เพื่อดูความแตกต่างในการทำหน้าที่ด้านต่างๆ ของมัสยิดในเมืองเปรี๊ยะเทียบกับในชนบท ค่า t จะแสดงความมีนัยสำคัญที่ $.๐๕ = ๒.๓๑$ แต่ค่า t ที่ปรากฏตั้งแสดงไว้ในตารางไม่มีด้านใดถึง ๒.๓๑ สรุปได้ว่าไม่มีนัยสำคัญ หรือไม่มี ความแตกต่างทางสถิติ ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้คือ "มัสยิดในเมืองกับในชนบท ทำหน้าที่ทางด้านศาสนา การศึกษา สังคม เศรษฐกิจและการเมือง แตกต่างกันในด้านเนื้อหา"

อนึ่ง หน้าที่ทางด้านศาสนาเป็นเพียงด้านเดียวที่เกือบมีความแตกต่างกันมาก ทั้งนี้เพราะค่าที่ปรากฏ $= ๒.๑๕$ ห่างจากจุดที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญเพียง ๐.๑๖ ส่วนค่าที่ ปรากฏออกมาเป็น - แสดงให้ทราบว่า กลุ่มที่ ๒ คือกลุ่มในชนบททำหน้าที่มากกว่ากลุ่มที่ ๑ คือในเมือง อย่างไรก็ตามหากจะเปรียบเทียบเทียบความแตกต่างโดยใช้อัตราส่วนร้อยละ จะเห็นความแตกต่างที่บัง คังตารางต่อไป

ตารางที่ ๑ แสดงการเปรียบเทียบการทำหน้าที่ด้านต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามมัสยิด
ในเมืองกับในชนบท

หน้าที่ด้าน มัสยิด	ศาสนา	การศึกษา	สังคม	เศรษฐกิจ	การเมือง
ในเมือง	๕๖.๖๗ % (๒๔)	๖๘.๕๗ % (๒๘)	๕๐ % (๑๘)	๖๖.๖๗ % (๑๐)	๒๐ % (๑)
ในชนบท	๘๓.๓๓ % (๒๕)	๘๕.๑๖ % (๓๐)	๑๕ % (๑๕)	๘๖.๖๗ % (๑๓)	๑๐๐ % (๑๐)
รวม	๕๐ % (๕๔)	๗๖.๑๔ % (๕๔)	๘๒.๕ % (๓๓)	๗๖.๖๗ % (๒๓)	๕๕ % (๑๑)

ด้านศาสนา มัสยิดในเมืองทำหน้าที่มากกว่ามัสยิดในชนบท โดยมีความแตกต่างร้อยละ ๑๓.๓๔

ด้านการศึกษา มัสยิดในชนบททำหน้าที่มากกว่ามัสยิดในเมืองร้อยละ ๑๖.๑๔

ด้านสังคม มัสยิดในเมืองทำหน้าที่มากกว่ามัสยิดในชนบทร้อยละ ๑๕

ด้านเศรษฐกิจ มัสยิดในชนบททำหน้าที่มากกว่ามัสยิดในเมืองร้อยละ ๒๐

ด้านการเมือง มัสยิดในชนบททำหน้าที่มากกว่ามัสยิดในเมืองร้อยละ ๓๐

หากคิดเป็นด้านต่างๆ มัสยิดในชนบททำหน้าที่มีอัตราร้อยละที่สูงกว่า มากกว่ามัสยิด
ในเมือง ๓ ด้าน คือ การศึกษา เศรษฐกิจและการเมือง ส่วนมัสยิดในเมืองมีอัตราร้อยละที่สูงกว่า
มัสยิดในชนบท ๒ ด้าน คือ ด้านศาสนาและสังคม และเมื่อผลรวมมัสยิดในชนบททำหน้าที่มากกว่า
มัสยิดในเมือง

ด้านศาสนา เหตุที่มีมัสยิดในกลุ่มในเมืองทำหน้าที่มากกว่าในชนบท จากข้อมูลสรุปได้ว่า ใน
ขณะที่มัสยิดในเมืองทุกแห่งทำหน้าที่ทางศาสนาทั้งที่มีมาแต่สมัยท่านศาสดา (คือสุเหร่า) และหน้าที่ที่มี

อยู่ในสังคมไทยมุสลิมเกือบครบทุกประการ (ยกเว้นมีสัจยะวาแห่งเดียวที่ไม่มีการขมหลังละหมาดจากเหตุผลที่กล่าวไว้แล้ว) แต่มีสัจยะวาในชนบทบางแห่งไม่ทำหน้าที่ในสิ่งที่เห็นว่าไม่เคยมีปฏิบัติมาในสมัยท่านศาสดา (ที่อลา) ส่วนข้อที่มีปฏิบัติมาคือการนิกะหฺที่มีสัจยะวา มีสัจยะวาบางแห่งไม่ได้ทำหน้าที่เพราะความไม่สะดวกในการคมนาคมและยังมีค่านิยมที่จะจัดพิธีที่บ้าน

ค้ำสังคม เหตุที่มีสัจยะวาในเมืองทำหน้าที่มากกว่ามีสัจยะวาในชนบทเพราะ ในขณะที่มีสัจยะวาในเมืองเกือบทุกแห่งมีตู้ยาหรืออุปกรณ์สำหรับการปฐมพยาบาลเบื้องต้นที่มีสัจยะวา แต่มีสัจยะวาในชนบททุกแห่ง ยกเว้นมีสัจยะวาอัครกัฎวาต่างไม่มีบริการทางการแพทย์สาธารณสุขดังกล่าว และอีกประการหนึ่งคือที่ตั้งของมีสัจยะวาที่ไกล ไม่ใช่ทางผ่าน ถึงแม้ว่าทางมีสัจยะวาจะเปิดให้คนไปพักค้างแรมที่มีสัจยะวาได้ แต่ที่มีสัจยะวาผจญ อิสลามก็ไม่เคยมีผู้ไปพักแรม

หน้าที่ที่มีสัจยะวาในชนบททำหน้าที่มากกว่ามีสัจยะวาในเมืองคือ

ค้ำการศึกษา ในขณะที่มีสัจยะวาในชนบททุกแห่งมีโครงการให้ความรู้โดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับวิชาชีพแก่สัจยะวา แต่มีสัจยะวาในเมืองทุกแห่งไม่ได้ทำหน้าที่ทางค้ำนี้ ทั้งนี้คงด้วยเหตุผลที่ได้อธิบายไว้คือ ในเมืองมีอาชีพที่แตกต่างกันและมีสถาบันอื่นมารับหน้าที่ค้ำนี้แล้วเป็นจำนวนมาก ซึ่งเช่นเดียวกันกับการเปิดสอนศาสนาแก่ผู้ใหญ่ในเมืองมีปฏิบัติเพียงแห่งเดียวในขณะที่ชนบทส่วนใหญ่ปฏิบัติกันอยู่

ค้ำเศรษฐกิจ ในขณะที่มีสัจยะวาทุกแห่งยกเว้นมีสัจยะวาอิสลามวัดนา ทำหน้าที่เป็นกองคลังหรือบัญชีมูลา แต่มีสัจยะวาในเมืองทุกแห่งไม่สามารถทำหน้าที่ในค้ำนี้ได้

ค้ำการเมือง ในขณะที่มีสัจยะวาในชนบททุกแห่งปฏิบัติหน้าที่ในค้ำนี้ แต่มีสัจยะวาในเมืองบางแห่งไม่ปฏิบัติเลย และบางแห่งปฏิบัติเพียงบางข้อ

ค้ำนั้นเมื่อดูในส่วนรวมในการทำหน้าที่ของมีสัจยะวาในค้ำเนื้อหา มีสัจยะวาในชนบทจึงทำหน้าที่มากกว่ามีสัจยะวาในเมือง และหากจะเรียงลำดับหน้าที่ของมีสัจยะวาในค้ำนี้ในเมืองและในชนบทที่ปฏิบัติตามความมากน้อย เรียงลำดับเปรียบเทียบได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๘ แสดงอันดับที่ของหน้าที่ด้านต่างๆ เปรียบเทียบระหว่างมัสยิดในเมืองกับในชนบท

อันดับที่	มัสยิดในเมือง	มัสยิดในชนบท
๑	ด้านศาสนา	ด้านการเมือง
๒	ด้านสังคม	ด้านเศรษฐกิจ
๓	ด้านการเมือง	ด้านการศึกษา
๔	ด้านการศึกษา	ด้านศาสนา
๕	ด้านเศรษฐกิจ	ด้านสังคม

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๘ แสดงความแตกต่างการทำหน้าที่บ้านต่างๆ ในทางปริมาณของมัสยิดในเมือง เปรียบเทียบกับในชนบท

มัสยิด หน้าที่บ้าน	ในเมือง			ในชนบท			t
	n	\bar{x}	S.D	n	\bar{x}	S.D	
ศาสนา	๕	๑๑.๖	๑.๑๔	๕	๑๐.๔	๒.๑๐	๐.๘๑
การศึกษา	๕	๖	๑.๐	๕	๗	๒.๑๒	- ๐.๘๕
สังคม	๕	๔	๐.๗๑	๕	๓	๐.๗๑	๒.๒๔
เศรษฐกิจ	๕	๒	๐	๕	๓	๐.๗๑	- ๓.๑๖
การเมือง	๕	๑.๔	๐.๘๘	๕	๒	๐	- ๑.๕

จากสมมุติฐานข้อที่ ๑ นอกจากจะดูความแตกต่างในการทำหน้าที่บ้านต่างๆ ของมัสยิดในค้ำนเนื้อหาแล้ว ยังต้องการดูความแตกต่างทางปริมาณ ทั้งนี้โดยใช้ค่าถามในหมวดที่ ๒ เช่นกัน โดยแจกแจงตามวิธีการที่กล่าวไว้ในบทที่ ๕

จากค่า t ที่ปรากฏในตารางสรุปได้ว่า การทำหน้าที่บ้านต่างๆ ของมัสยิดในเมืองกับในชนบทที่มีความแตกต่างหรือมีนัยสำคัญค้ำนเศรษฐกิจเพียงค้ำนเดียว คือ - ๓.๑๖ และในความแตกต่างค้ำนี้ มัสยิดในชนบททำหน้าที่ค้ำนเศรษฐกิจมีปริมาณมากกว่ามัสยิดในเมือง ส่วนค้ำนสังคม ค่า $t = ๒.๒๔$ ซึ่งเกือบถึงระดับนัยสำคัญ คือ ๒.๓๑ สำหรับค้ำนศาสนา การศึกษาและการเมือง ไม่มีนัยสำคัญหรือไม่มีความแตกต่างทางสถิติ

อย่างไรก็ตาม แม้หน้าที่ของมัสยิดในค้ำนต่างๆ ทางปริมาณจะไม่มี ความแตกต่างทางสถิติ นอกจากค้ำนเศรษฐกิจ แตกต่างค้ำนั้นเมื่ออยู่ ค้ำนั้นเพื่อให้เห็นความแตกต่างในอัตรา้อยละ จึงขอแสดงผลค้ำงในตารางต่อไป

ตารางที่ ๑๐ แสดงความแตกต่างในอัตราร้อยละในการทำหน้าที่ด้านต่างๆ ทางปริมาณของมัสยิด
ในเมืองเปรียบเทียบกับในชนบท

มัสยิด หน้าที่ด้าน	ในเมือง	ในชนบท
ศาสนา	๑๖.๓๓ (๕๕)	๖๘.๓๓ (๕๒)
การศึกษา	๕๕.๕๕ (๓๐)	๕๖.๓๖ (๓๑)
สังคม	๘๐ (๒๐)	๖๐ (๑๕)
เศรษฐกิจ	๕๐ (๑๐)	๑๕ (๑๕)
การเมือง	๑๖ (๑)	๑๐๐ (๑๐)

ความแตกต่างในการทำหน้าที่ของมัสยิดในคานต่างๆ ในทางปริมาณนี้เป็นไปในทำนอง
เดียวกับความแตกต่างในทางเนื้อหา กล่าวคือกลุ่มมัสยิดในเมืองทำหน้าที่มากกว่ากลุ่มมัสยิดในชนบท
๒ ด้านคือ ด้านศาสนาและสังคม ส่วนมัสยิดในชนบททำหน้าที่ด้านปริมาณมากกว่ามัสยิดในเมือง
๓ ด้าน คือด้านการศึกษา เศรษฐกิจและการเมือง โดยมีเหตุผลเป็นไปในทำนองเดียวกัน

การที่มัสยิดในเมืองกับในชนบททำหน้าที่ในคานต่างๆ ไม่แตกต่างกันในทางสถิติหรืออย่างมี
นัยสำคัญ ทั้งในด้านเนื้อหาและปริมาณ ยกเว้นทางด้านเศรษฐกิจ กล่าวได้ว่าเป็นเพราะทั้งมัสยิด
ในเมืองและในชนบทต่างก็รักษาหรือคงไว้ซึ่งหน้าที่ของมัสยิดในคานต่างๆ ที่มีมาแต่สมัยท่านศาสดา
(คือลา) เป็นไปในทำนองเดียวกัน รวมทั้งหน้าที่ที่ปฏิบัติกันอยู่ในสังคมไทยมุสลิม ยกเว้นด้าน
เศรษฐกิจในเรื่องของกองทุนชะกาตหรือบิณฑบาตที่มีมัสยิดส่วนใหญ่ในชนบทคงหน้าที่นี้ไว้ได้ ในขณะที่
มัสยิดในเมืองทำหน้าที่นี้ไม่สำเร็จหรือมีความคิดว่าเป็นสิ่งที่ทำไม่ได้เพราะไม่ใช่ประเพณีมุสลิม และ
การที่มัสยิดในชนบทคงหน้าที่นี้ไว้ได้ น่าจะมีสาเหตุมาจากลักษณะความเป็นชนบท กล่าวคือกลุ่ม
ตัวอย่างมัสยิดทั้ง ๔ แห่ง เป็นบริเวณที่อาชีพส่วนใหญ่ของสัปบุรุษคือการเกษตรกรรมอันได้แก่การ
ทำนา ทำสวน ทำไร่ ซึ่งมีราชการเป็นกอบกำตามฤดูกาล ส่วนมัสยิดที่ทำไม่ได้มันจะเห็นได้ว่าแม้จะ

ประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรมที่เลี้ยงโคนมซึ่งมีรายได้อยู่เรื่อยๆ เมื่อไค้มา ก็มักจะใช้ไปตามลักษณะคนในเมือง จากรายได้อันไค้มาเป็นก้อน ประกอบกับความตระหนักในหน้าที่ ของมุสลิมที่ต้องจ่ายชะกาตและความสืบเป็องที่ปฏิบัติมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ จึงทำให้กลุ่มมุสลิมในชนบท สามารถรักษาหน้าที่ของมุสลิมทางคานเศรษฐกิจข้ันไค้ไค้

อย่างไรก็ตามแม้ว่าหน้าที่ของมุสลิมระหว่างกลุ่มมุสลิมในเมืองและในชนบท จะมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในคานเศรษฐกิจเพียงคานเดียวก็ตาม แต่เมื่อเปรียบเทียบกับคานอื่นๆ ในอัตรา ร้อยละ กลุ่มมุสลิมทั้ง ๒ บริเวณทำหน้าที่แตกต่างกัน เพียงแต่ว่าคานใดกลุ่มไหนจะทำมากกว่ากัน และจากรายละเอียดที่กล่าวมาแล้วนั้น สาเหตุของความแตกต่างนอกจากจะมาจากสาเหตุแนวความคิดความศรัทธาในการปฏิบัติศาสนกิจแตกต่างกันแล้ว สาเหตุที่เข้ามามีส่วนสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ลักษณะความเป็นเมืองและชนบท เช่นในเรื่องของการตั้งบ้านเรือนอยู่อย่างหนาแน่นในบริเวณมุสลิม ในเมือง ซึ่งทำให้สะดวกต่อการเดินทางไปมุสลิมและทำกิจกรรมต่างๆ รวมกัน กับลักษณะการกระจายของบ้านเรือนตามลักษณะชนบทที่ผสมกับประวัติความเป็นมาของมุสลิมคั้งที่กล่าวไค้แล้ว ซึ่งทำให้เป็นอุปสรรคในการเดินทางไปร่วมกิจกรรมที่มุสลิม และจากการที่มุสลิมในเมืองมีความพร้อมที่จะ ทำหน้าที่มากกว่าในชนบท เช่นในคานสาธารณสุขหรือการแพทย์ แคมมุสลิมในสังคมชนบทไม่มีกำลังที่จะ ทำห้ๆ ที่มีความต้องการอย่างมาก รวมทั้งลักษณะที่ในสังคมเมืองจะมีหน่วยงานหรือสถาบันอื่นๆ มา รับหน้าที่ของมุสลิมคานต่างๆ ไปมากกว่าในสังคมชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางคานการศึกษา จึงทำให้โดยสรุปแล้วมุสลิมในชนบททำหน้าที่มากกว่ามุสลิมในเมือง

สำหรับสมมุติฐานประการที่ ๒ คือ "ความแตกต่างในการทำหน้าที่ของมุสลิมในคานต่างๆ ขึ้นอยู่กับวัย ฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับความรู้ทางศาสนา และทางสามัญของอิหม่าม"

อนึ่ง การทดสอบเพื่อต้องการทราบว่าอิหม่ามที่มีวัยต่างกันจะมีผลต่อทำหน้าที่คานต่างๆ ของมุสลิมแตกต่างกันไปหรือไม่ ไม่สามารถทดสอบได้ ทั้งนี้เพราะอิหม่ามทั้ง ๑๐ มุสลิมอยู่ในวัยเดียวกันหมด คือวัยสูงอายุ ส่วนการทดสอบในคานอื่นๆ แสดงไค้คั้งในตารางต่อไป

ตารางที่ ๑๑ แสดงการทดสอบความแตกต่างของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มมัสยิดที่มีอิหม่าม มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกับการทำหน้าที่ด้านต่างๆ ของมัสยิด

ฐานะ หน้าที่ด้าน	ปานกลาง			ดี			t
	n	\bar{x}	s.D	n	\bar{x}	s.D	
ศาสนา	๔	๔.๒๕	๑.๖๓	๖	๔.๕	๑.๐๔	- ๐.๕๓
การศึกษา	๔	๖	๑.๘๒	๖	๕	๑.๐๔	๑.๓๕
สังคม	๔	๓	.๘๑	๖	๓.๕	๑.๐๔	- ๑.๑๖
เศรษฐกิจ	๔	๒.๑๕	๑.๐๐	๖	๒	.๖๓	๑.๕๕
การเมือง	๔	๒	๐.๐๐	๖	๑.๕	๑.๕๑	๑.๑๖

จากการคำนวณทางสถิติ ค่า t ที่จะแสดงความมีนัยสำคัญที่ .๐๕ = ๒.๓๑ แต่ผลการทดสอบ ค่า t ของหน้าที่ด้านต่างๆ ของอิหม่ามที่มีฐานะปานกลางและฐานะดี ได้ค่า t ไม่ถึงระดับนัยสำคัญ คือไม่มีความแตกต่างทางสถิติ แต่ความแตกต่างนั้นย่อมมีอยู่บ้างระหว่าง กลุ่มมัสยิดที่อิหม่ามมีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน ดังตัวเลขที่ปรากฏในตาราง กล่าวคือ กลุ่มที่อิหม่ามมีฐานะดี จะทำหน้าที่ในด้านศาสนาและสังคมดีกว่ากลุ่มที่มีฐานะปานกลางบ้างเล็กน้อย และขณะเดียวกันกลุ่มที่มีฐานะปานกลางทำหน้าที่ทางด้านการศึกษา เศรษฐกิจและการเมืองดีกว่าบ้างเล็กน้อยเช่นกัน

ตารางที่ ๑๒ แสดงการทดสอบความแตกต่างของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มมัลติที่มีอิหม่าม มีระดับความรู้ทางศาสนาต่างกันกับการทำหน้าที่ด้านต่างๆ ของมัลติค

ความรู้ หน้าที่ด้าน	ระดับปานกลาง			ระดับสูง			t
	n	\bar{X}	S.D	n	\bar{X}	S.D	
ศาสนา	๗	๕.๑๘	๑.๒๓	๓	๖	๐	- ๒.๐๘
การศึกษา	๗	๕.๒๘	๓.๓๘	๓	๕.๖๗	๑.๖๓	- ๐.๕๕
สังคม	๗	๓.๒๘	๑.๑๘	๓	๓.๓๓	๑.๑๕	- ๐.๑๐
เศรษฐกิจ	๗	๒.๒๘	๑.๑๘	๓	๒.๓๓	๑.๑๕	- ๐.๑๐
การเมือง	๗	๑.๗๑	๑.๐๗	๓	๑.๖๗	๑.๑๕	๐.๑๐

จากตารางการทดสอบ ค่า t ที่ปรากฏในแต่ละด้านต่างก็ไม่ถึง ๒.๓๑ ซึ่งหมายถึงไม่มีนัยสำคัญหรือความแตกต่างทางสถิติ แต่ความแตกต่างนั้นมีอยู่ โดยในแต่ละด้านมีความแตกต่างที่ไม่เท่ากัน แต่สิ่งที่เป็นไปในทำนองเดียวกันยกเว้นด้านการเมืองคือ กลุ่มที่อิหม่ามที่มีความรู้ทางศาสนาสูงกว่าปฏิบัติหน้าที่ในด้านต่างๆ มากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านศาสนา มากกว่าจนเกือบมีความแตกต่างกันมากถึงระดับนัยสำคัญ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๑๓ แสดงการทดสอบความแตกต่างของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มมัธยคติที่มีอิหาม มีระดับความรู้ทางสามัญแตกต่างกันกับการทำหน้าที่ด้านต่างๆ ของมัธยคติ

ความรู้ หน้าที่ด้าน	ระดับน้อย			ระดับปานกลาง			t
	n	\bar{X}	s.d	n	\bar{X}	s.d	
ศาสนา	๖	๔.๓๓	๑.๕๐	๔	๔.๖๕	.๐๕	- ๑.๓๕
การศึกษา	๖	๕.๘๓	๑.๕๐	๔	๔.๖๕	.๐๕	๑.๕๓
สังคม	๖	๓.๐๐	.๖๓	๔	๓.๖๕	.๐๕	- ๑.๕๕
เศรษฐกิจ	๖	๒.๕	๑.๒๖	๔	๒.๐๐	๐.๐๐	๑.๑๖
การเมือง	๖	๑.๘๓	.๘๑	๔	๑.๕	๑.๕	๐.๖๕

จากตารางการทดสอบ ค่า t ที่ปรากฏในแต่ละด้าน ต่างไม่มีนัยสำคัญหรือความแตกต่างทางสถิติ แต่อย่างไรก็ตามความแตกต่างนี้มีอยู่ กล่าวคือ ในด้านศาสนาและสังคม กลุ่มมัธยคติที่มีความรู้ทางสามัญในระดับปานกลางทำหน้าที่มากกว่ากลุ่มมัธยคติที่อิหามมีความรู้ชั้น ส่วนด้านการศึกษา เศรษฐกิจและการเมือง มัธยคติกลุ่มที่อิหามมีความรู้ชั้นกลับทำหน้าที่มากกว่ามัธยคติกลุ่มที่อิหามมีความรู้ปานกลาง

ในการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง และหาความสัมพันธ์ระหว่างการทำหน้าที่ของมัธยคติด้านต่างๆ กับคุณลักษณะบางประการของอิหามคือ ฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับความรู้ทางศาสนาและทางสามัญ สรุปได้ว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ หรือไม่มีความสัมพันธ์กัน คือเป็นการปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตามความแตกต่างกันนั้นย่อมมีอยู่บ้างตามที่กล่าวไว้แล้ว

ในการที่สมมุติฐานข้อนี้ถูกปฏิเสธ น่าจะเป็นผลมาจาก

๑. การที่สมมุติฐานข้อแรกถูกปฏิเสธ เพราะสมมุติฐานทั้ง ๒ ข้อนี้มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ มัธยคติกลุ่มในเมืองและในชนบททำหน้าที่แตกต่างกันไม่มาก และเช่นเดียวกันกับเมื่อเปรียบเทียบ

ความแตกต่างระหว่างมัสยิดแต่ละแห่ง

๒. กลุ่มตัวอย่างก่อนข้างน้อย คือ ๑๐ มัสยิด ทั้งนี้เมื่อแยกกลุ่มเปรียบเทียบเกี่ยวกับความแตกต่าง แต่ละกลุ่มจึงมีน้อย เช่น ๓ กับ ๑ จึงมองไม่ค่อยชัดและทำให้ข้อผิดพลาดทางสถิติได้มากกว่าการคำนวณจากกลุ่มตัวอย่างมาก

นอกจากนี้ตามความเป็นจริงแล้ว การทำหน้าที่ของมัสยิดค้ำต่างๆ มากน้อยเพียงใดนั้น คุณลักษณะของอิหม่ามเป็นเพียงสาเหตุส่วนหนึ่งจากหลายๆ สาเหตุ เช่น ความเข้มแข็งของคณะกรรมการมัสยิด ความสามัคคีของสัปบุรุษ ความมีมนุษยสัมพันธ์ของอิหม่ามและกรรมการมัสยิด ฯลฯ ฉะนั้นหากจะดูความสัมพันธ์ที่แท้จริงทางสถิติ จะต้องนำตัวแปรอื่นอีกหลายตัวเข้ามาเกี่ยวข้อง และเพิ่มจำนวนประชากรให้มากกว่านี้ ทั้งนี้การศึกษาวิจัยนี้จึงมิได้มุ่งการพิสูจน์สมมุติฐานที่ตั้งไว้ด้วยวิธีทางทางสถิติเพียงประการเดียว หากแต่ใช้การศึกษาทางคุณภาพ (Qualitative) ประกอบด้วย ดังข้อมูลที่น่าสนใจต่อไปนี้

อนึ่ง ในการศึกษาที่ยังมีความประสงค์อยากทราบว่า ระหว่างประชากรมุสลิมในเมืองกับในชนบท และระหว่างเพศหญิงและเพศชาย มีความพึงพอใจต่อหน้าที่ของมัสยิดมีระดับแตกต่างกันหรือไม่เท่าใด ซึ่งจากผลการศึกษามีความแตกต่างกันมากอย่างมีนัยสำคัญทั้ง ๒ กรณี ดังตัวเลขที่แสดงในตารางต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๑๔ แสดงความสัมพันธ์และอัตราส่วนร้อยละ ระหว่างมุสลิมในเมืองและในชนบท กับระดับความพอใจในหน้าที่ของมัสยิดในปัจจุบัน

ความพอใจ มุสลิม	มาก	พอสมควร	ไม่พอใจ	รวม
ในเมือง	๓๕.๐(๕๖)	๕๕.๕(๘๗)	๑๐.๖(๑๗)	๑๐๐ (๑๖๐)
ในชนบท	๕๕.๕(๖๕)	๕๕.๕(๖๖)	๖.๒(๗)	๑๐๐ (๑๖๐)
รวม	๔๕.๒(๑๓๕)	๕๕.๕(๑๕๓)	๘.๕(๒๖)	๑๐๐ (๓๒๐)

$\chi^2 = ๑.๓๕$ $\chi^2_{df}(๐.๐๕) = ๕.๙๙$ คือมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ $P < .๐๕$

จากตารางจะเห็นได้ว่า ในระดับความพอใจมาก มุสลิมชนบทมีระดับความพอใจมาก เป็นจำนวนสูงกว่ามุสลิมในเมืองในอัตราร้อยละ ๑๕.๕ แต่ในระดับความไม่พอใจ มุสลิมในเมืองกลับมีจำนวนสูงกว่าร้อยละ ๕.๕ และระดับปานกลางมุสลิมในเมืองมีจำนวนสูงกว่าร้อยละ ๑๐ จากระดับความพึงพอใจที่แตกต่างกันอย่างเป็นปฏิกาตกันนี้ ทำให้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ $P < .๐๕$ หรือมีความเชื่อมั่นร้อยละ ๙๕ ซึ่งผลการศึกษาในชั้นนี้เป็นสิ่งที่สอดคล้องกันกับผลการศึกษาที่ผ่านมา กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างมัสยิดในชนบททำหน้าที่มากกว่ากลุ่มตัวอย่างมัสยิดในเมือง

ตารางที่ ๑๔ แสดงความสัมพันธ์และอัตราส่วนร้อยละ ระหว่างเพศกับระดับความพอใจในหน้าที่ของ
มัลลิกาในปัจจุบัน

ความพอใจ เพศ	มาก	ปานกลาง	ไม่พอใจ	รวม
ชาย	๓๔.๒(๖๓)	๕๓.๑(๙๕)	๑๑.๗(๒๑)	๑๐๐ (๑๖๙)
หญิง	๕๑.๑(๗๒)	๔๔.๗(๖๓)	๔.๒(๖)	๑๐๐ (๑๔๑)
รวม	๔๒.๒(๑๓๕)	๔๙.๔(๑๕๘)	๘.๕(๒๗)	๑๐๐ (๓๒๐)

$\chi^2 = ๑๑.๐๕$ $\chi^2_{(.๐๕)} = ๕.๙๘$ คือ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ $P < .๐๑$

จากตารางสถิติ เพศมีความสัมพันธ์กับระดับความพอใจในหน้าที่ของมัลลิกาในปัจจุบัน กล่าว
คือ เพศหญิงมีระดับความพอใจมากเป็นจำนวนสูงกว่าเพศชายร้อยละ ๑๕.๙ แต่ในระดับปานกลาง
และระดับไม่พอใจเพศชายมีจำนวนสูงกว่าเพศหญิงร้อยละ ๘.๕ และ ๑.๕ ซึ่งผลการศึกษาในข้อนี้ไม่มี
ความเชื่อมั่นร้อยละ ๙๙.๙๙ ส่วนสาเหตุที่ทำให้ผลออกมาเช่นนี้จะเป็นไปได้ว่า เพศชายเป็นเพศที่
มีความหวังต่อสิ่งต่างๆ สูงกว่าเพศหญิง ฉะนั้นสิ่งที่มีสัณนิษฐานหน้าที่กันต่างๆ อยู่กัน เพศชายจึงมีความ
พอใจน้อยกว่าเพศหญิงด้วยความคิดหวังที่อยากจะได้มีสัณนิษฐานหน้าที่กันต่างๆ มากกว่าที่เป็นอยู่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัญหาของมัสยิดในเมืองและในชนบท

เพื่อต้องการทราบถึงปัญหาของกลุ่มมัสยิด ทั้งในเมืองและในชนบทว่ามีเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร จึงใช้คำถามเปิดในข้อที่ ๖๑ เพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหา จากข้อมูลที่ได้รับสรุปได้ว่าปัญหาส่วนหนึ่งเป็นไปในทำนองเดียวกัน ส่วนอีกส่วนหนึ่งมีลักษณะเฉพาะแห่ง ซึ่งแยกสรุปได้ดังต่อไปนี้

ปัญหาของกลุ่มมัสยิดในเมือง

จากกลุ่มตัวอย่างมัสยิดในเมือง ๕ แห่ง เมื่อสอบถามจากทั้งคณะกรรมการมัสยิดและสัปบุรุษ พบว่าแต่ละแห่งมีปัญหา และหลายปัญหาแต่ละมัสยิดประสบเหมือนกัน ยกเว้นในบางกรณีที่เป็นปัญหาเฉพาะแห่ง อย่างไรก็ตามก็ศึกษาของกลุ่มมัสยิดในเมืองประมวลสาระได้เป็นข้อๆ ดังต่อไปนี้

๑. มุสลิมส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ทางศาสนาที่ถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ใหญ่
๒. การให้การศึกษาทางศาสนายังมีน้อย และผู้ปกครองจำนวนหนึ่งยังไม่สนับสนุน
๓. ความขัดแย้งทางแนวความคิดเรื่องศาสนาในการปฏิบัติศาสนกิจ
๔. ความขัดแย้งระหว่างคณะกรรมการมัสยิดและการขาดการประสานงานที่ดี
๕. ปัญหาขาดเสถียรภาพและของมีนเมา
๖. ยังมีช่องว่างระหว่างสัปบุรุษ เช่น ช่องว่างระหว่างวัย ระหว่างฐานะ
๗. ความสัมพันธ์ระหว่างสัปบุรุษ และระหว่างกรรมการมัสยิดกับสัปบุรุษ มีไม่มากเท่าที่ควร ตลอดจนการเอาเรื่องส่วนตัวมาเกี่ยวกับเรื่องส่วนรวม ทำให้เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก
๘. ปัญหาทางเศรษฐกิจ คือคนฐานะยากจนและคนว่างงานมีมากขึ้น
๘. คนมีความรู้ทางโลกมีมาก แต่ขาดคนมีความรู้ทางศาสนา
๑๐. มัสยิดขาดเงินมาบำรุงรักษามัสยิดเท่าที่ควร
๑๑. การละเลยกิจกรรมที่ควรทำร่วมกับมัสยิด

ปัญหาของกลุ่มมัสยิดในชนบท

ส่วนใหญ่เป็นไปในทำนองเดียวกันกับปัญหาของกลุ่มในเมือง ยกเว้นข้อ ๘ ในประเด็นแรก

ส่วนข้อ ๓ ความขัดแย้งในแนวความคิดมีเปอร์เซ็นต์สูงที่สุด ส่วนข้ออื่นๆ ที่เพิ่มเติมได้แก่

๑. รายได้ของคนส่วนใหญ่น้อยและไม่แน่นอน เพราะมักขึ้นอยู่กับกินฟ้าอากาศ โดยเฉพาะในปีที่ทำการศึกษา ประสบปัญหาจากภาวะน้ำท่วม ฐานะทางเศรษฐกิจจึงย่ำแย่ลง มีจำนวนคนยากจนมากกว่าในเมือง

๒. ความไม่สะดวกในการคมนาคมทั้งภายในหมู่บ้านเอง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นทางน้ำ และระหว่างหมู่บ้านกับชุมชนภายนอก ตลอดจนการที่บ้านเรือนตั้งอยู่กระจัดกระจาย จึงทำให้ไม่สะดวกในการเดินทางไปร่วมทำกิจกรรมที่มีสัปดาห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการละหมาด ๔ เวลา และการเชิญวิทยากรจากภายนอกไปให้ความรู้ ซึ่งลักษณะทั้งหมดนี้ตรงข้ามกับกลุ่มมีสัปดาห์ในเมือง

๓. การพนัน เช่น ตีไก่ ยังคงมีคู่กับสังคมชนบท รวมทั้งสังคมมุสลิม

๔. อิหม่ามบ้านอยู่ไกลจากมัสยิดมาก และบางแห่งอยู่คนละชุมชนกับที่ตั้งมัสยิด

๕. ชาคทุนทรัพย์ในการซ่อมแซมบำรุงรักษามัสยิด

ความภาคภูมิใจ

นอกจากปัญหาแล้วได้ถามเกี่ยวกับความภาคภูมิใจในชุมชนมีสัปดาห์ของตน ซึ่งแต่ละแห่งก็มีไปต่างๆ กัน แต่ที่เหมือนกันมากที่สุดในทุกมัสยิดทั้งในเมืองและในชนบทคือ ความสามัคคีกลมเกลียวช่วยเหลือกันเสมือนญาติพี่น้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดเหตุร้าย เช่น ไฟไหม้ หรือเมื่อแจ้งงานการกุศล ทำบุญ ฯลฯ โดยที่บางครั้งระหว่างบางคน บางกลุ่ม จะมีความขัดแย้งทางด้านแนวความคิดกันอยู่บ้างก็ตาม

สำหรับความภาคภูมิใจในข้ออื่นๆ ที่สำคัญแยกกล่าวเป็นแห่งๆ ไปคือ

มัสยิดจักรพงษ์ ตั้งอยู่ในเขตพระราชฐาน เป็นศูนย์กลางของชุมชน ทำให้มีคนจากต่างตำบลไปละหมาดมากทุกเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันศุกร์ จนกลายเป็นที่พบปะสังสรรค์กันหลังละหมาดโดยปริยาย ซึ่งเป็นจุดเชื่อมความสามัคคีกลมเกลียวระหว่างพี่น้องมุสลิมอย่างยิ่ง

มัสยิดญามิอัสซอริยะห์ (บ้านครัว) มีบริการรถรับมะยัค(คนตาย) และบริการรับจัดการศพไม่ว่ามาจากที่ไหน อย่างไร เช่นกรณีคนตายจากสายการบินอียิปต์ ทางมัสยิดก็เป็นผู้รับดำเนินการ

มัสยิดมหานาค เป็นแหล่งรวมของนักวิชาการทางด้านศาสนา ซึ่งมีมาตลอดจากอดีตจนปัจจุบัน และมีคลังแห่งความรู้ที่มีชื่อเสียงคือสำนักพิมพ์ ส.วงศ์เส็งขุม และภาคภูมิใจในความเป็นตัวเอง และความสามารถของอิหม่าม ทำให้มัสยิดมีโครงการต่างๆ บริการแก่สัปปุรุษมาก

มัสยิดยะวา มีความตื่นตัวในด้านสวัสดิการสังคมดีมาก เช่นมีสวัสดิการจัดดำเนินการเรื่องศพตาย โครงการช่วยเหลือกำพร้า และการที่มีอิหม่ามที่ ตลอดจนรูปทรงของมัสยิดที่ไม่เหมือนใคร ถือเป็นแบบชาว

มัสยิดอันซอร์ซันนะห์ (บางกอกน้อย) ชาวชนรูลึกภูมิใจในความเป็นตนบางกอกน้อย เพราะเป็นตำบลที่มีชื่อเสียงในความเคร่งศาสนา ในบรรดาผู้ใหญ่เองก็ภูมิใจที่บางกอกน้อยเป็นมัสยิดแรกที่เฝ้าตามแนวอัล-กุรอานและซุนนะห์อย่างเคร่งครัด และแสดงกุตบะฮ์เป็นภาษาไทยเป็นแห่งแรก ซึ่งได้เป็นแบบอย่างและเผยแพร่ไปที่อื่นๆ นอกจากนั้นยังเป็นแห่งแรกที่เปิดอบรมศาสนาภาคฤดูร้อนแก่เยาวชน และกลุ่มสัปปุรุษในละแวกใกล้มัสยิด จะมีการนำอาหารไปรับประทานรวมทั้งทุก เช้าวันศุกร์

ส่วนกลุ่มตัวอย่างมัสยิดในชนบท เรื่องความสมัครสมานสามัคคี ช่วยเหลือกัน เสมือนญาติพี่น้องจะมีเปอร์เซ็นต์สูงมากกว่าจากกลุ่มตัวอย่างมัสยิดในเมือง จนบางแห่งกล่าวมาเป็นเสียงเดียวกันหมด นอกเหนือจากนั้นข้อสรุปที่สำคัญ ๆ แต่ละแห่งได้แก่

มัสยิดอิสลามวัฒนา (อยุธยา) เป็นมัสยิดที่เก่าแก่ในอยุธยา สัปปุรุษพร้อมใจกันไปเลือกตั้งคณะกรรมการมัสยิด ซึ่งคณะกรรมการมีความซื่อสัตย์ มีผู้ใหญ่บ้านที่ดี ไม่มีปัญหาหลักขโมยและฮาเสฟติด

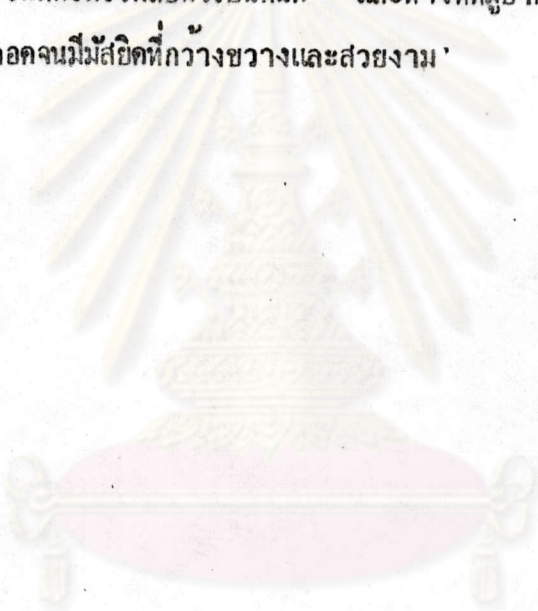
มัสยิดศุดอิสลาม (นครนายก) คำเนินตามแนวทางของอัล-กุรอานและซุนนะห์ มาเป็นเวลานาน จากอดีตมาผู้ที่มีความรู้ทางศาสนาที่หลากหลายคน และได้ออกไปให้ความรู้ในที่ต่างๆ

มัสยิดอัสซัจญะ (ฉะเชิงเทรา) คำเนินตามแนวทางของอัล-กุรอานและซุนนะห์อย่างเคร่งครัด มีการบรรยายศาสนธรรมเป็นประจำ ตลอดจนสามารถเปิดอบรมภาคฤดูร้อนแก่เยาวชนได้เป็นผลสำเร็จ และมีคนไปละหมาดรวมกันที่มัสยิดเป็นจำนวนมาก

มัสยิดอัลสุตา มีคนไปละหมาดรวมกันที่มัสยิดเป็นจำนวนมากทั้งชายหญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเวลามักริบอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่มีคณะศาะวะหุ่เข้าไปเชิญชวน ซึ่งเป็นผลให้เยาวชนที่เกเรกลับมาประพฤติดีและเข้ามัสยิด เยาวชนมีความตื่นตัวและรวมกลุ่มทำงานเพื่อส่วนรวมดีมาก

มีการสอนศาสนาที่ดีและมีครูสอนศาสนาที่ มีการประกาศเชิญชวนให้ไปละหมาด (อะซาน) ทุกเวลา
และมีการพัฒนาหมู่บ้านโดยใช้มัสยิดเป็นศูนย์กลาง

มัสยิดคณะฮุกตูลอิสลาห์ มีการพัฒนาทางวัตถุควบคู่กับทางจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการ
พัฒนาทางการศึกษามาก สำหรับโครงการอบรมศาสนาหลักสูตรเร่งรัด มีสัปดาห์ที่มีความภาคภูมิใจมาก
ที่สุด ร้อยละ ๖๘.๑๕ มีผู้นำที่อึดหมามและมีอาจารย์สอนศาสนาที่เก่ง ทำให้ปัญหาเสียดิน บัญหา
การลักขโมยหมดไป เด็กที่เกเรกลับตัวเป็นคนดี และทำให้หมู่บ้านพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งทาง
เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนมีมัสยิดที่กว้างขวางและสวยงาม

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย